

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

Cena Din 1'-

Štev. 237.

V Ljubljani, sreda 19. oktobra 1938.

Leto III

Sestanek poljskega zunanjega ministra z romunskim kraljem naj skuša pridobiti Romunijo za razdelitev Podkarpatske Rusije

Bukarešta, 19. okt. o. Poljski zunanji minister Beck je sredi nenadoma odpotoval iz Varšave v Bukarešto. Beck bo danes imel sestanek z romunskim kraljem Karolom v Galatzi, kjer se začne romunske pomorske vojaške vaje. Z njim bo imel Beck važen razgovor glede Podkarpatske Rusije.

Sestanku med romunskim kraljem in poljskim zunanjim ministrom pripisujejo velik pomen, zlasti, če bi se posrečilo Becku pridobiti romunske odločujoče kroge za to, da se sprizajno z mislijo o skupni meji med Madžarsko in Poljsko ter o razdelitvi Podkarpatske Rusije. Temu namenu Romunija odločno nasprotuje, ker se boji, da bi ta uspel

dal Madžarom poguma, da bi zahtevali dele kakšnega ozemlja tudi od Romunije. Poljski zunanji minister prihaja v imenu Poljske in Madžarske in naj prepriča romunske odločujoče ljudi o tem, da bi bila taka skupna meja med Poljsko in Madžarsko tudi za Romunijo izrednega pomena, saj bi jo varovala pred kakim prehudim političnim pritiskom od zahoda. Samostojna Podkarpatska Rusija pa bi po poljskem mišljenju predstavljala nevarnost za Romunijo, ker bi bile tam na delu razne sile, ki bi rade spravile Romunijo pod svoj vpliv. Če bi Romunija pritrčila razdelitvi Podkarpatske Rusije med Poljsko in Madžarsko, bi ji Madžarska dala slovesna zagotovila, da

se bo zahtevala od Romunije ničesar. Poljski zunanji minister namerava Romuniji tudi ponuditi nekaj predelov podkarpatskega ozemlja, na katerem živi 40.000 Romunov, če Romunija preneha s svojim odporom. Odločilna v tem pogledu bo seja, ki jo bodo danes imeli romunski kralj Karol, romunski zunanji minister Comnen in poljski zunanji minister Beck. Čeprav ima Romunija prijateljsko in obrambno zvezo s Poljsko, ni verjetno, da bi odnehala glede poljskih in madžarskih zahtev, in ne bo pustila, da bi jo razdelitev Podkarpatske Rusije spravila ob neposredno zvezo z novo Češkoslovaško.

Vesti 19. oktobra

Zbirka londonskega župana za češke begunce, ki so se morali umakniti iz sudetskih krajev, je včeraj narasla na 130.000 funtov sterlingov.

Pri procesu proti nemškim vohunom v New Yorku je prišlo včeraj do zanimivih odkritij, kdo vse je v tej vohunski zadevi udeležen. Med vidnejšimi nemškimi osebnostmi so oboženci v svoji izpovedi poudarjali zlasti vlogo stotnika Wiedemanna, znanega iz zadnjih časov kot nemškega posredovalca pri angleški vladi.

Hitler je včeraj povabil k sebi v Berchtesgaden dosedanega francoskega poslanika v Berlinu Ponceta.

Belgijski gospodarski minister Hymans se je vrnil iz Rima, kjer je imel razgovore z italijanskimi gospodarstveniki glede dobave belgijskih surovin Italiji. Bil je sprejet tudi pri sv. očetu.

Bivši češkoslovaški ministrski predsednik dr. Hodža, ki je pred kratkim obolet, je še vedno v resnem stanju.

Predsednik severnoirske vlade je pri svojem obisku v Londonu izjavil, da se severna Irsko ne mara priključiti svobodni irski državi in da tega tudi v bodoče ne bo storila.

97 francoskih senatorjev bodo volili v nedeljo. To je tretjina celotnega števila senatorjev. Vsaka tri leta volijo tretjino novih članov gornje zbornice.

15.000 m pod morje se hoče spustiti mladi italijanski inženir Galleazi, ki je v ta namen skonstruiral posebno potapljalno, ki lahko prenese 1500 atmosfer pritiska.

Pri belgijskih občinskih volitvah sta precej nazadovale reksistična in pa komunistična stranka.

O preosnovi sedanje angleške vlade piše londonski tisk in pravi, da bo Anglija dobila vlado, ki bo sestavljena iz več strankarskih skupin kakor je bila do sedaj, ker to zahteva evropski politični položaj.

V prvih 15 dneh oktobra so boji v Palestini zahtevali 356 smrtnih žrtev: 270 Arabcev, 58 Judov in 8 Angležev je bilo ubitih.

Italijanska politična policija je v Trstu in v severnih italijanskih mestih prišla več protifašistov, med njimi nekoga poslanca, ker so ti vzdrževali skrivno protifašistovsko organizacijo. Prizadetih je tudi več Judov. Vsi osumljeni bodo prišli pred posebno politično sodišče, ki za take prestopke izreka smrtno kazen.

Redne letalske zveze s Severno Ameriko bodo prihodnje pomlad začele Francija, Anglija, Italija in Nemčija. Te zveze bodo imele neposredne priključke na evropske letalske proge.

Upravni svet mednarodnega delovnega urada pri Zvezi narodov bo imel 24. oktobra seja v Londonu.

12-letnico italijanske skrivne politične policije so praznovali včeraj v Rimu. Pri tej priliki so policijski uradniki dobili posebne uniforme.

Prvi mednarodni kongres za kmetijska gospodarstva je začel včeraj v Napoliju. Udeležuje se ga 40 držav.

Angleška vlada šteje zdaj 22 ministrov in ne bodo pri morebitni preosnovi tega števila zvečali.

Arabski odbor za obrambo Palestine je poslal amerišnemu zunanjemu ministru brzojavko, v kateri ugovarja proti vmešavanju Združenih držav v palestinsko vprašanje.

Pogajanja med Madžarsko in CSR morajo prinesiti tako rešitev, kakršno je za nemško manjšino prinesel sestanek v Münchnu, piše uradno glasilo italijanskega ministristva »Informazione Diplomatica«.

Upor v mehiški zvezni državi Sonora so vladni oddelki že potlačili. Upronega generala so podpirale severnoameriške petrolejske družbe.

Drugo obletnico zasedbe Iruna so včeraj praznovali z velikimi slovesnostmi po vsej nacionalistični Spaniji. Zastopniki vlade so pri tem poudarjali, da nacionalisti zavračajo vsako ponudbo za premirje z barcelonsko vlado.

Bivši predsednik CSR dr. Beneš je sprejel vabilo vseučilišča iz Chicage, naj pride ija predavati o demokraciji. Dr. Beneš je vabilo sprejel. Nagrade za vsako predavanje bo dobil 10 tisoč dolarjev.

Italijanski vladar in Mussolini sta ob vrtni prstovoljcevi iz Spanije poslala pozdravni brzojavki generalu Francu. V brzojavki izražata željo, da bi se vojna v Spaniji čimprej končala.

Kitajski poslanik v Parizu Koo je obiskal francoskega zunanjega ministra Bonnetta in ga prosil, da bi Francija skupno z Anglijo ukrenila kaj proti temu, da se Japonci izkrcujejo na južni kitajski obali ter ogrožajo francosko in angleško posest tam.

Prva tri delovna taborišča na Češkoslovaškem so že organizirana in bodo začela z delom konec tedna. V vsakem taborišču bo po 1000 delavcev, vojaško organiziranih in uniformiranih, ki bodo zaposleni pri javnih delih.

Angleška kraljevska rodbina se je včeraj vrnila s počitnic, katere je prebila na Škotskem, v Londonu.

Velike demonstracije proti salzbürskemu nadškofu Waitzu so včeraj priredili mladi hitlerjevci, ki so razbili okna na nadškofovi palači. Policija pa je izgnala redovnike iz frančiškanskega samostana in namestila tam svoje urade.

V Amsterdamu je umrl Karel Kaustsky, eden vodilnih mislecev evropske socialne demokracije. V povojnih letih je ostro nastopal proti komunizmu in levičarskemu nasilju. Bil je eden najplodovitejših socialističnih pisateljev. Spisal je nad 50 večjih del.

Češka komunistična stranka je sklenila, da se sama razide, ker bi jo sicer vlada razpustila. Socialistične strokovne in politične organizacije pa bodo izstopile iz vseh internacional in se s katoliškimi ter drugimi strokovnimi organizacijami združile v eno narodno zvezo, kakor so to storila že telovadna društva.

Sprememb v francoski vladi in razpusta poslanske zbornice ne bo

Pariz, 19. oktobra. o. Iz vladne okolice zanikajo vesti nekaterih listov, da bi predsednik Daladier nameraval ta teden izmenjati nekaj ministrov v svoji vladi, predvsem tiste, ki so se ob češkoslovaški krizi zavzemali za to, da gre Francija v vojno. Prav tako zavračajo vesti, da bi vlada nameravala razpustiti poslansko zbornico ter preosnovati ministrski svet tako, kakor narekujejo notranje in zunanje državne potrebe. Trdijo, da vlada tega ne bo storila že zaradi delnih senatorskih volitev, ki so v nedeljo in pa zaradi kongresa radikalne stranke, ki bo tudi v nedeljo v Marseillu, kjer bo predsednik vlade Daladier, ki je hkratu predsednik stranke, poročal o svoji zunanji in notranji politiki.

Turčija se pripravlja na smrt predsednika republike

Carigrad, 19. oktobra. o. Zdravstveno stanje predsednika Kemala Atatürka se je ponoči poslabšalo in postalo skoraj brezupno. Pričakovati je treba smrti. Vsa Turčija je zaradi predsednikove bolezni v globoki žalosti. Največjo skrb povzročajo po vsej državi vprašanja, kateri državnik bi bil sposoben nasledovati Kemala Atatürka pri vodstvu države. Kot edina morebitna kandidata za predsedniško mesto imenujejo iministrskega predsednika Dželala Bajarja in sedanjega turškega poslanika v Londonu Baja Fetisa Okiarja. Za tega zadnjega bi bila ob volitvah tudi turška vojska, ki ji poveljuje Kemalov vojaški tovariš maršal Fevzi Čakmak. Po turški ustavi voli novega predsednika poslanska zbornica, ki pa je na počitnicah.

Seja italijanskega velikega fašistovskega sveta

Rim, 19. oktobra. o. Veliki fašistovski svet je imel sejo sinoči ob 22. Trajala je do 1.15. Uradno poročilo o tej seji pravi, da je glavni tajnik fašistovske stranke poročal velikemu svetu o delu stranke in organizaciji, ki so od stranke odvisne. Predsednik vlade Mussolini je poročal o notranjem položaju v državi. Na seji so sprejeli načelne sklepe o novi ureditvi italijanskega srednjega šolstva. Prihodnja seja velikega fašistovskega sveta bo sklicana 25. februarja 1939.

Trgovska pogajanja med Anglijo in Združenimi državami, ki naj pripravijo pogodbo, so se ustavila, ker Anglija noče dati posebnih popustov za ameriške automobile.

Volilne priprave v državi in v Sloveniji

Belgrad, 19. oktobra. Politična živahnost in delavnost je v prestolnici nekoliko pojenjala, ker se je večina političnih prvakov in kandidatov preselila v podeželje, kjer teko razprave glede izbire kandidatov in prirejanje že prve volilne shode. JRZ bo kmalu sestavila listo svojih kandidatov, najbrž prej, kakor pa pisana opozicijska družba, ki je sicer med seboj sklenila sporazum za volilno sodelovanje, pa mora rešiti še zelo težko in zamotano vprašanje izbire kandidatov. Vsaka skupina mora postaviti na listo dr. Mačka tistega kandidata, proti kateremu ne ugovarja nobena druga skupina ali skupinica. Prvenstveno pravico postavljanja svojih kandidatov brez ozira na kritike in nasprotovanja drugih ima dr. Maček. Iz Zagreba poročajo, da ima dr. Mačkov sodelavec dr. Sutej iz Sarajeva v osnovnih ertah listo mačkovskih kandidatov že izgotovljeno, vendar pa utegno doživeti še sem pa tja kako spremembo. Dr. Maček bo dal na listo vse tiste svoje bivše poslance, ki so se izkazali v delu in zvestosti do programa, potem najzvestejše sotrudnike, nikakor pa ne svojih pristašev, ki so iz katerikoli razlogov v hudih letih morali s svojim glasom utihniti ter se držati v ozadiju ali pa so skočili v drugi labor.

Večje vrenje se opaža med zagrebškimi veljaki JNS, ki jih vodi Juraj Demetrovič. Tem ljudem je nekoliko bolj težko postavili na glavo vse svoje delo in prepričanje, kakor pa slovenskim JNS arjem. Casopisje je objavilo, da so Demetrovič, Ante Kováč in Cvetič najavili svoj izstop iz JNS, vendar pa je bilo kasneje rečeno, da so ta svoj korak zaenkrat odložili. Pač pa je iz JNS izstopil dr. Kola Popovič in vstopil v JRZ ter bo menda kandidiral v sornborskem okraju v Vojvodini. Včeraj pa se je oglasil tudi stari Nikola Uzunovič, ki je sklical sestanek svojih prijateljev in izjavil, da je JNS naredila silno napako, ker je šla v družbo federalistov. Uzunovič tudi ne more pozabiti, da so ga pred letom vrgli iz stranke ter sprejeli v stranko Petra Zivkoviča, Jevtiča in Veljo Popoviča. Prav tako se čudi, kako je mogla JNS pustiti do prevelikega vpliva dr. Kramerja, kateremu ni

Začetek demobilizacije v Nemčiji Včeraj in danes je Nemčija odpoklicala s francoske in belgijske meje pol milijona mož

Berlin, 19. oktobra. o. Poveljstvo nemške vojske je danes začelo z demobilizacijo vojaštva, ki je bilo poklicano pod orožje za češkoslovaške krize. Za zdaj so odpoklicali vse čete s francoske, belgijske in luksemburške meje. Motorizirane enote in topništvo so že včeraj začeli zapuščati obmejne postojanke. Danes pa odhajajo oddelki pehote, tehnične in zvezne čete. Vsa ta vojaška sila se pomika proti notranjosti Nemčije. Računajo, da je z odpoklicem čet z zahodne nemške meje dejansko demobiliziranih pol milijona mož. Ob meji so ostali samo stražni oddelki in pa bataljoni delovne službe, ki z vso naglico končujejo velika trdnjavska dela na predelu ob francoski meji od Air-la-Chapelle do Strasbourga. Ti delovni bataljoni štejejo 35.000 mož, in delajo nepretrgoma

noč in dan. Nemčija je demobilizirala na tem delu svojih meja zaradi tega, ker je tudi Francija že pred tednom dni poslala domov vse rezerviste, ki so bili poklicani ob nevarnih dneh v septembru. Na vzhodni meji proti Češkoslovaški pa je nemška vojska še ostala pod orožjem iz razloga, ker je potrebna zaradi urejanja razmer v zasedenih sudetskih pokrajinah.

Budimpešta, 19. oktobra. o. Po upoklicu zadnjih petih letnikov pred štirimi dnevi se je številno stanje madžarske vojske zvečalo tako, da ima Madžarska zdaj pod orožjem pol milijona vojakov. Ker velja vzdrževanje te vojaške sile ogromne denarje, je verjetno, da bo Madžarska zaradi pomanjkanja denarnih sredstev morala v kratkem demobilizirati vsaj polovico tega števila.

Pred pogajani za sklenitev letalske pogodbe med Nemčijo in Anglijo

London, 19. oktobra. o. Kljub zadržanemu vedenju angleške vlade se vendar vztrajno ponavljajo vesti, da je treba že prihodnje dni ali pa v začetku drugega tedna pričakovati, da se bodo začeli med Nemčijo in Anglijo razgovori za sklenitev letalskega sporazuma, ki naj bi točno določil, v kakšnem razmerju vodi odslej

letalska vojna sila Anglije in Nemčije. Za te razgovore sta se načelno sporazumela nemški kancler Hitler in predsednik vlade Chamberlain pri sestanku v Münchnu. Letalski sporazum med Anglijo in Nemčijo bi bil v glavnih potezah podooben pomorskem sporazumu, ki sta ga obe državi podpisali leta 1935.

Predsednik slovaške vlade potuje k Hitlerju po pomoč za pogajanja z Madžarsko

Praga, 19. oktobra. AA. (Reuter) Po vseh okolnostih izgleda, da se bodo v najkrajšem času spet začela češkoslovaško-madžarska pogajanja. Kolikor se je moglo izvedeti, slovaška vlada ni pripravljena, da za osnovo novih razgovorov sprejme ono, o čemer se je zunanji minister Chvalkowsky razgovarjal o priliki svojega obiska pri Hitlerju in ostalih državnikih. Poročilo Chvalkowskega o teh razgovorih v Nemčiji je bilo včeraj izročeno slovaškim zastopnikom in so se o njem včeraj popoldne razgovarjali na seji slovaške vlade, kjer je bilo sklenjeno, da odpotujeta predsednik vlade dr. Tiso in minister industrije Durnavski danes v Monakovo, da bi se o vseh

podrobnostih še enkrat posvetovali s Hitlerjem in zastopniki nemške vlade. Prav tako je bilo sklenjeno, da eden izmed članov voditeljev slovaške vladne stranke odpotuje jutri v Varšavo. Slovaška vlada sicer želi, da se kolikor mogoče izboljšajo odnosi z Nemčijo, vendar hoče za vsako ceno ohraniti Slovaški Košice, o katerih se je govorilo, da pridejo pod madžarsko oblast.

Praga, 19. okt. AA. (Havas) Po pisanju »Slovak« glasila slovaške ljudske stranke, se bodo morebitna pogajanja med Madžarsko in CSR nadaljevala v Bratislvi in ne v Komarnu.

Pravosodni minister v avtonomni slovaški vladi dr. Turčanský je v svojstvu ministra za Slovaško sprejel včeraj zastopstvo madžarske manjšine na Slovaškem in mu zagotovil, da bo v najkrajšem času ustanovljeno ministrstvo za manjšinska vprašanja Madžarov in Nemecev. Madžarski odposlanci so sprejeli to sporočilo z največjim zadovoljstvom, in izjavili, da smatrajo za znak dobre volje avtonomne slovaške vlade njeno lojalno sodelovanje z manjšinskimi skupinami na Slovaškem. Novo manjšinsko ministrstvo bo ustanovljeno, brž ko bo končno rešeno vprašanje o novih teritorialnih razmejnih. Do tedaj pa bo slovaška vlada v stalnih stikih z madžarsko manjšino po svojih političnih posredovalcih.

Madžarsko odposlanstvo je sprejel tudi minister Černak, kateremu so madžarski zastopniki stali nekaj stvarnih zahtev glede položaja madžarskih dijakov. Odposlanstvo je sprejelo na znanje ministrova zagotovila in samo izjavilo, da bo vplivalo, da ohrani madžarsko prebivalstvo na Slovaškem lojalnost, mir in red. Madžarski poslanec Esterhazy, ki je bil v tem odposlanstvu, je včeraj odpotoval v Budimpešto, da bi pri pristojnih madžarskih krogih posredoval za vzpostavitev prijateljskega ozračja v medsebojnih odnosih.

Upravna priključitev sudetskih krajev Nemčiji

Karlove Vary, 19. oktobra. AA. Notranji minister dr. Frick, ki se mudi na potovanju po sudetskih krajih, je izjavil dopisniku agencije DNB, da bodo nekatere sudetske pokrajine, ki meje s sosednjo Bavarsko, priključene Bavarski in podrejene upravno Regensburgu. Obmejni okraji Južne Češke bodo dodeljeni gornjedonavski župi (bivši Gornji Avstriji), okraji Južne Moravske pa Dolnjedonavski župi (bivši Spodnji Avstriji). Sudetska župa bo razdeljena v posebne okraje, da bi se s tem omogočila čim širša decentralizacija in narodna uprava. Minister je končno opozoril, da bodo v sudetske pokrajine začasno poslani uradniki starega rajha, da pa bodo istočasno prevzeti v državno upravo tudi sudetski Nemei.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dome

Deset ur sta stala v steni

Letošnje poletje so alpinisti izvedli v Centralnih Alpah nekaj nad vse pomembnih dejanj. Dobro se še spominjamo, da je bila letos prvič preplezana strahovita severna stena Eigerja, dobro vemo, da je bil letos preplezan severni stebec Grandee Jorasses in da je bil po tej plati prvič osvojen tudi glavni vrh. Zdal pa se je razvedelo, da je bil pred 14 dnevi rešen še en izredno pomemben problem v Zahodnih Alpah — in sicer po tretjem naskoku. Bavarka Ludwig Steinauer iz Münchena in Wolfgang Gorter iz Bad Tölza sta kot prva preplezala severno steno 3871 metrov visokega Mont-Blanc de Chelona v kantonu Wallisu in sicer v dneh 28. ter 29. septembra.

Napak bi bilo misliti, da je bil s severno steno Eigerja rešen zadnji veliki problem Zahodnih Alp. O severni steni Eigerja se je zato toliko govorilo, ker je v njej padlo toliko žrtev. V francoskih Alpah je še vedno vse polno nepreplezanih sten, ki so tako težavne, da se jih doslej sploh še nihče niti lotil ni. Med nje spada 800 m visoka severna stena Mont-Blanc de Chelona, ki leži približno 30 km zahodno od Matterhorna. V poletju 1937. in 1938. je poskušal to steno preplezati monakovski alpinist Ludwig Steinauer. Stena pa je naskok zavrnila.

Dne 28. septembra 1938. pa sta ob 4 zjutraj odrinila iz kočice Cabone du Val des Dix (švicarskega alpinskega kluba, SAC) plezalca Ludwig Steinauer in Wolfgang Gorter. Namenjena sta bila, da končno vendarle ukrotita to severno steno. Dobra uro pozneje sta začela vstopati v 600 metrov visoko ledeno steno, nad katero se vzpenja 200 metrov visoka zaledenela granitna stena. Opoldne je drzna plezalca presenetil vremenski obrat. V viharju in snežnem meteuju sta plezala Steinauer in Gorter naprej, 70 metrov pod vrhom pa sta bila prisiljena k zasilnemu prenočevanju v steni (bivak). Na vrvi navezana sta stala v temi deset ur vso dolgo noč v steni, silovit ledenomrznel vihar pa jih je pretresal do kosti. Povrh pa je od časa do časa tudi snežilo. Ko sta si hotela skuhati čaj, sta morala držati gorilnih v rokah. Drugo jutro sta v viharju in v gostem snežnem meteuju plezala proti vrhu ter sta po sedemnajstih plezalnih urah stala šele ob 9 zjutraj na vrhu.

Za ta vzpon je bil gonilna sila Ludwig Steinauer, Monakovec, najstarejši nemški gornik, ki si upa na tako tvegane stvari. Nešteto krat je bilo že govora o njem. Leta 1934. se mu je posrečil prvi vzpon po severozahodni steni Dent Blanche, ki je za njim doslej še nihče ni preplezal. L. 1935. je kot prvi preplezal 1100 metrov visoko ledeno severno steno Aletschhorna. Isto leto je izvedel četrti vzpon po severni steni Matterhorna. Leta 1936. je bil z nemško ekspedicijo v pogorju Elbrus na Iranu; tod so udeleženci opravili trinajst prvih vzponov, med njimi tudi znameniti prvi vzpon po severni steni 4850 metrov visoke Allam Kuh (Gora Gospodova). To goro so nazvali »Grandes Jorasses Vzhoda«. Severna stena Allam Kuh je v vseh svetovnih alpinističnih krogih vzbudila silno zanimanje. Leta 1937. je Steinauer preplezal

Princ brez upanja

Princ Bill, kakor ga imenujejo njegovi prijatelji, je trgovec z ribami v neki londonski četrti. Njegovo pravo ime pa je William Brightwell. To ime je dobil po nekem trgovcu z mesanim blagom, ki ga je vzel za svojega, ko mu je bilo komaj tri tedne. Vsakomur, kdor ga hoče poslušati, zatrjuje, da je sin nesrečnega mehiškega cesarja Maksimilijana in še nesrečnejše matere Šarlote, belgijske princezine. Pa to, česar ne pove zgodovina, pripoveduje Bill po ribjem trgu. Trdi namreč, da je bil rojen v Rimu, cela v Vatikanu, kamor je nesrečna cesarica l. 1867. prišla z namenom, da bi našla pomoč pri papežu Piju IX. v zadevi svojega nesrečnega moža.

Billa so vzgajali v nekem katoliškem zavodu na južnem Angleškem. Leta 1934 je pisal avstrijskemu kanclerju Dollfusu pismo, da se odreka pravic do prestola, ki jih ima po svojem stricu Jožefu I. in tako pripozna oficijelnega pretendentu vojvodo Otona. Bill je upal, da bo ta njegov korak »mala kanclerja« pripravil do tega, da bi mu poslal 750.000 funtov šterlingov. Toliko je bila menda vredna zapuščina njegovega očeta Maksimilijana. Toda kanclerja Dollfusa so prej ubili, predno je »utegnil« poslati zahtevano vsoto.

Toda s priklicu živijo bivše Avstrije k Nemčiji, je Bill mnogo izgubil na ugledu. Njemu kakor nadvojvodu Otonu je splavalo upanje po vodi. Toda Bill ima vsaj to uteho, da večkrat povabi znanca na čaj in jim pripoveduje svoje življenje.

1000 metrov visoko južna steno Grand Combina, edinega »štritičočaka« med Matterhornom in Montblancem. Njegov drug Wolfgang Gorter se je bil letos udeležil nemške ekspedicije v pogorje Hindokus. Ludwig Steinauer in Wolfgang Gorter sta letošnjim velikim uspehom v Alpah pridružil za novega, izrednega. Zanimivo pa je, da letos v Centralnih Alpah prav za prav v krogu znamenitih evropskih alpinistov niti ni bilo ve-

Slikar na dnu morja

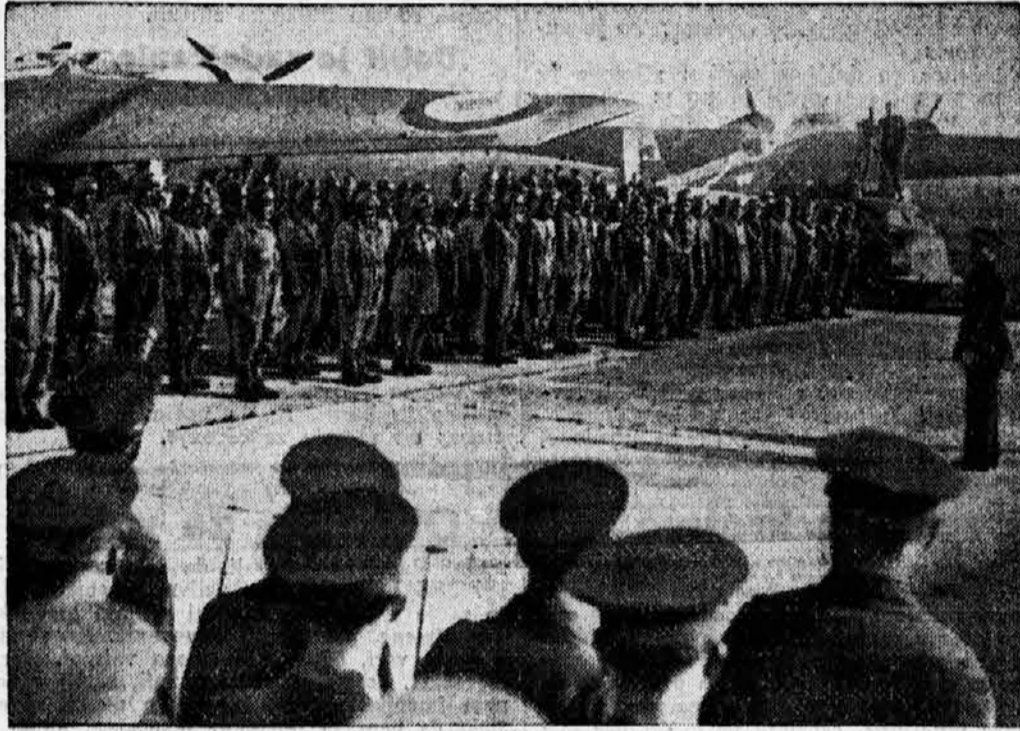
Skrivnostni svet lepote v Rdečem morju

Pred kratkim se je vrnil v London Robert Gibbins s svojega znanstvenega polovanja po Rdečem morju. Njegova dela in znanstveni uspehi so edini te vrste na svetu, kajti Gibbins je risal in slikal samo na morskem dnu prebivalce mokrega elementa. Robert Gibbins je pred nekaj leti obiskal prvikat koralne otoke v Tihem oceanu in je prebival največ v vodi. Pri tem je ugotovil, da so ribe zelo plašljive in da beže pred vsakim in najneznatnejšim gibom, ko so blizu površine vode, da se pa sploh nič ne boje, če se jim nekaj približa pod vodo, torej v isti globini z njimi. Iz tega je slikar dognal, da bi videl veliko več, če bi se spustil na dnu morja in tam slikal. Lansko leto je preživel Gibbins svoj dopust na Bermudih v Atlantskem oceanu, kjer je obiskal tamkajšnji biološki znanstveni zavod. Razmišljal je, kako bi kot umetnik izkoristil svoje izkušnje in je hotel, da napravi nekaj slik z motivi podmorskega sveta, takega sveta, kakor ga gledajo in vidijo potapljači. Slučajno je prišel na Bermude tudi njegov prijatelj, profesor kemije, medtem ko je Robert Gibbins, profesor risanja na angleški univerzi Reading. Gibbins je pripovedoval svojemu prijatelju o svojih načrtih in ga je vprašal za svet, kako bi izvedel te svoje načrte. Profesor kemije mu je povedal, da je treba za slikanje pod vodo zlonilovih plošč, ki so zelo dober nadomestek za papir in svinčnik, ki ima gumijasto držalo namesto lesenega. Gibbins si je nabavil potapljaško obleko in se vrgel na delo. Z zlonilovimi ploščami in svinčnikom z gumijastim držalom je Gibbins pod

likih neareč, ki bi bile združene s smrtnimi žrtvami. Se najhuja je bila katastrofa v Dolomitih, ko so se na eni sami turi ponesrečili pred dobrimi 14 dnevi kar trije znani plezalci: Paul Bauer, vodja doedanjih nemških ekspedicij na Nanga Parbat (pisec znamenite knjige »Der Weg zum Nanga Parbat«), ter Töld in Tiessenbach, dva mlada, mnogobetajoča zastopnika nove generacije. Pri silnem napredku in pri sijajnih uspehih alpinizma v zadnjih letih hesevda padajo tudi žrtve; ljubizen do gora žene ljudi v nevarne stene, iz katerih se marsikdo ne vrne več.

vodo ravno tako risal, kakor v svojem ateljeju. Z umetniškega stališča so ga Bermudi razočarali. Ribe niso bile tako lepe in zanimive in koralni otoki niso imeli tako lepih oblik, kakor v Tihem oceanu. Zaradi tega je šel letos v marcu k Rdečemu morju, za katerega je slišal, da ima koralne otoke neverjetne lepote. Ko se je prvikat potopil v Rdeče morje pri Ghardaga na egiptski obali nasproti Sinajskemu polotoku, se mu je zazdelo, da je v najlepšem nizozemskem cvetličnjaku ali v Nici. To je bila prava izložba rož in raznih cvetic. Iz morskega dna so rasli koralni v najbolj različnih oblikah in barvah. Nekateri koralni so imeli obliko jelenjih rogov, drugi vencev in pisanih grmov, zopet nekateri so imeli obliko bajnih cvetličnih čas s pršaniki in pestiči. Nekateri so imeli belorumenno barvo z rdečimi pikicami, nekateri so bili rdečkasti, nekateri temno modri in svetlomodri. To je bila prava lepota oblik in barv, slavnostna pesem veliki stvariteljici naravi, s katero ne more tekmovali nihče.

V Rdečem morju je precej morskih psov. Gibbins pravi, da so vse navadne predstave o nevarnosti morskih psov pretirane. Sam se je spoznal z nekimi ribičem, ki mu je pokazal na nogah strašne brazgotine, katere je dobil v borbi z morskimi psom. Napadeni ribič je imel nenavadno prisotnost duha in je z vso silo zarinil prste v oči morskega psa. Žival je pustila svojo žrtev in odplavala. Tamkajšnji ribiči dobro vedo, kdaj so v Rdečem morju morski psi in trdijo, da so nevarni tudi, ko so lačni.

40 francoskih bombnikov iz 34. letalskega polka je odletelo na maneverski polet po francoskih kolonijah. Slika nam kaže letala in letalce pred odletom iz Pariza

Spomenik desni nogi

V bližini Newyorka je najzanimivejši spomenik na svetu, ki predstavlja nogo. Ravno tako je zanimiv nastanek tega spomenika. Sprva bi moral spomenik predstavljati junškega generala Benedikta Arnolda, ki se je bojeval z Washingtonom in je izgubil desno nogo. V čast so mu hoteli postaviti spomenik, toda general je medtem izdal svojo vojsko in prešel k Angležem. Meščani so prenehali s postavljanjem spomenika in kar je bilo že narejenega, so pustili na miru in rekli:

Če nas je že izdal, pa je za nas izgubil nogo v bitki.

40 milijonsko mravljišče

Pravo velemesto mravljincev so pred kratkim odkrili pri francoskem mestu Quimperu. To mravljišče ima 16 glavnih in 62 manjših naselbin. Največja naselbina je točno v sredini. Vsi predeli so med seboj spojeni z rovi, ki merijo vsi skupaj 10 km. Mravljincev je v tem velemestu približno do 40 milijonov.

Mojster popevke

V Londonu nestrpno pričakujejo. Amerikanca Irvinga Berlina, »mojstra popevke«, ki mora priti k prvi predstavi velikega filma »Alexander Rag Band«, kjer bodo slišali njegove poslednje stvaritve.

Pred leti je odpotoval v New York deček, ki mu je bilo osem let in se je imenoval Izrael Baline. Oče Baline, ruski žid, je privedel s seboj ženo ter osem otrok in je kmalu potem, ko so se izkrcali, umrl. Leta 1907 je Izrael, ki se ni mogel odločiti za nobeno ročno delo, ampak je sanjal samo to, kako bi populariziral popevke, je izdal prvo popevko: »Marie, ti ki prihajaš iz sončne Italije!« Ta pesem mu je vrgla kakih petnajst frankov.

Danes pa zasluži Izrael Baline, Napoleon popevke, ki se je prelevil v Irvinga Berlina 35.000 tedensko ali na leto poldrugi milijon.

Toda predno je postal slaven in bogat, je Izrael Inving preživel huda leta in njegovo življenje je bilo polno romantike. Ko mu je bilo 14 let, se je bos in umirajoč lakote preživljal po pivnicah o »East side«, da bi s pesmijo zaslužil skromno večerjo. V tej bedi, ko se mu je zdelo, da mu sreča podaja roko zaradi nekaterih popevk, je srečal divno dekle Dorotejo Gatz, ki se ji je ves predal in jo poročil. Umrla pa mu je kmalu po predki in Irvin je vso svojo žalost izlil v »sloviti pesmi« »All alone«, »Tout seul«, ki sta kmalu postali popevki ameriških boulevardov.

Praznik katalonskih mezgarjev

Vsako leto, na dan 24. avgusta, se zberejo gorjanci iz francoske Katalonije na trgu v Arles-sur-Tech, kjer proslavijo svoj starodavni praznik. Iz vseh krajev katalonskih gora prijezdijo v mesto na svojih mezgijah, ki so kakor ustvarjeni za težka in neprikladna gorska pota. Na ta dan si gorjanci oblečejo praznične obleke, pa tudi živali opremijo v eklatu s tem prazničnim dnevem.

Na ta dan in v takem razpoloženju je treba pozabiti na vse težave vsakdanjega življenja: spravljanje lesa iz gozdov, težke tovore v plohi in nevihti zlasti pa tihotapstvo v vseh svojih oblikah.

Sprevod se začne na velikem trgu v Arles-sur-Tech, v sru francoske Katalonije. Prva gre godba in kaj za njo zastavonoša, ki nosi rdeče, z zlatom tkano bandero. Od zadaj pa jezdijo mezgari. In ves ta pester sprevid, kjer vidiš škrlat, tovarna sedla, konjske opreme, živobarvne papoove, vse to naredi na gledalca silen vtis in barvitost in prelivanja barv. Ves ta ropot, ki ga množica dela, pa se čuje, kakor velika simfonija. Zene in otroci, vsi v prazničnih oblačilih gredo za sprevidom. Pred cerkvijo je dolg odmor. Na trgu pred cerkvijo jih pričakuje duhovnik, držeč v roki križ. Vsak mežgar po redu, ne da bi stopil raz žival, poljubi križ, ki mu ga proži duhovnik. Toda živali, prestrašene vsled hrupa in godbe se nočejo ustaviti. Tako mora duhovnik za njimi, da vsak jezdec lahko poljubi križ. Ljudje se zabavajo, šalijo se in — kakor otroci — so v svoji preprostosti naravnost nadnaravni.

Končno pride do besede posvetna veselje in katalonsko vino, ki dehti po smoli, začne teči. Nastopajoča noč ne more utešiti veselja tega srečnega ljudstva. Prepustijo se veselemu rajanju tako, kakor v nekdanjih lepih dneh v Barceloni na Pradu.

Naslednji dan potihnejo zadnji zvoki praznika. Mezgarji odložijo svoj lišp, mežgi slavnostno opremo. Kmalu bodo na samotnih gorskih stezah, katerih skrivnosti poznajo do potankosti.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 19. oktobra: 12 Orkestralni koncert (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Slavni pevi (plošče) — 14 Napovedi — 18 Mladinska ura: a) O govoritstvu (g. prof. Fr. Vodnik); b) V borbi z neznanimi zemljini (g. dr. V. Bohinec) — 18.30 Jesen v glasbi (plošče) — 18.40 Pravna ura: Važnejše določbe varškega in škrtstvenega prava (g. dr. Donata Capuder) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nacionalna ura: Sarajevska »Prosveta« pred in po vojni (dr. Voja Bešarović) — 19.50 Uvod v opero — 20 Prenos opere iz Ljubljane.

Drugi programi

Sreda, 19. oktobra: Belgrad: 20 Humoriistična ura. 21 Narodne pesmi — Sofija: 19.30 »Carmen« — Varšava: 20.35 Radijski zbor, 21 Chopinov koncert, 22 Komorna glasba — Budimpešta: 19.30 Prenos iz opere, 22.30 Koncert — Milan: 21 Simfonični koncert — Rim: 21 »Bambus«, opereta — Pariz: 20 Petje, 20.20 Koncert.

Zahtevajte povsod naš list!

Hervey Allen: Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Na poti h Gallegu sta vzela Juana s seboj. Stal je in čakal na robu ceste, še zmerom v svoji mornariški obleki, vendar pa z novo s srebrnom okovano gitaro pod pazduho. Naredil je neumen obraz. »Kaj se to pravi?« je vprašal Cibo in od jeze rdeč skočil v njemu. Juan se zanj ni zmenil, temveč se je obrnil k Antoniu: »Oprostite, gospod Antonio, za denar, ki ste mi ga dali za novo obleko, sem si kupil gitaro! Roke so mu božajoče drsele po strunah. »Ne vem, kako mi pade kaj takega v glavo, strašno je — oprostite mi!« Bil je bled do ustnic.

»Ti ničvrednež!« je rekel Antonio. Moral se je smejeti. »Torej, ekoči gor, Juan!«

Z novim trubadurjem na kozlu sta se pripeljala pred hišo Gallegov. »Pusti me, da uredim stvar,« je dejal Cibo in vstopil.

Na vzru, pod usnjeno streho, je vladala ognjena vročina. »Gospod,« je rekel Juan in pogledal s pasje ponižnim pogledom za Antoniom, »naj vam kaj zapišem, medtem ko čakava?«

»Kasneje, Juan! Tukaj sva pri ugledni gospodi.«

Čez daljši čas se je prikazal Cibo z nekimi preplašenim namenečem srednje starosti, ki se je z njim molče peljal do notarja. Tukaj je dal na zapisnik izjavo, da je terjana vsota mistra Bonni-feathera nastala zaradi resničnega dolga, katere protivrednost je trdila Gallego in Sin svoj čas v redu v blagu prejela. Podpisal je kot prvi trdikin pokurist, nakar so dodali zraven še overovljeni prepis njegovega polnomočja za vodstvo trdke v času odsotnosti mlajšega Gallega.

»Listi te velja 500 dolarjev, Toni,« je rekel Cibo, ko sta se vozila proti domu. Skozi stara pristaniška vrata sta se videla, kako je del pristanišča zablestel v modrini. »Zdalj se pa veselim Chiche,« je rekel Cibo, »in jedi na verandi. Pampani bodo, edina riba, ki...«

Divje bolesto krljanje je pretregalo njegove besede, da sta oba prebledela. Sikanje biča se je z vmesnim vpitjem in javkanjem iz grube črnk, ki so se zgrnile skupaj pri vходу vrat, združilo v zbor groze. Voz se je sunkovito ustavil, da so gledali skozi vrata v dvo-rišče.

Na sredji razsežnega z žareče belim peskom posnetega prostora so videli majhno ploščad, na kateri se je videlo neke vrste žičnato

omrežje, kakor kaka mreža iz mučilnice. Nanjo je bil privezan kot Herkules zgrajeni črnc, da je stal nemočno z rokami stegnjenimi proti modremu nebu. Pri vsakem živjajočem udarcu z bičem se je krčevito stresel in hripavo zatulil.

Ta hip sta opazila brata Francoisa. Nevidno se je splazil skozi vrata in prekoračil, oblečen v svojo obledelo kuto, beli, od sonca bleščeti prostor pred žičnatim omrežjem. Človek z bičem se je obrnil. »V imenu Jezusa Kristusa,« je bilo slišati brata Francoisa govoriti z jasnim in mirnim glasom, »ta človek je tvoj brat!« S temi besedami je vzel presenečenemu bič iz roke. Pritajena tišina je nastopila. Mahoma pa se je zdelo, da se je mož znašel v položaju: divje je zakričal in zaklel, zgrabil brata Francoisa kot majhne otroka, ga potegnil do vrat in ga vrgel na cesto.

Menih se je mirno pobral in stregel prah s sebe. »Nikar se ne vtičajte, moj sin,« je rekel in s silo potisnil Antonia nazaj k vozu. »To je moje delo.« Ko se je Antonio obrnil, je brat Francois ponovno napol prekoračil dvorišče. Prišel je za paznika sužnjem in zavipl nanj. Mož se je jezorito obrnil, toda brat Francois je stopil s smehljajem na ustnah k njemu in mu ponudil roko. Mož je zbeženo zakričal nad njim in hitro z njim obračunal: z enim sunkom ga je podrl na pesek in besen skočil nanj. Tokrat je dolgo trajalo, da se je brat Francois spet pobral. Stal je negotovo, pa še zmerom se je smejal njegov obraz. Nenadno je začel iti znova z opetkajočimi koraki proti možu. Molil je predenj svoje majhno razpelo in pri tem kazal na zvezanega črnca. Mož z bičem je zmedeno gledal okrog sebe, kakor da bi iskal zavetja v zdravem človeškem razumu pri-sotnega, in izginil. Bič je ležal na tleh v pesku.

»Sedaj!« je zavipl Cibo, »sedaj!« Stelke je z Antoniem in Juanom na dvorišče, kjer se je brat Francois brez moči zgrudil. V tretje so ga dvignili in ga nemočno odnesli na voz.

Na povratku v Reglo je brat Francois odprl oči. Obraz in roke sta mu močila z mrzlo vodo. Nič ni govoril. Ko so prišli v Reglo, se je komaj postavil na noge, češ, da bi rad šel sam domov. Ni jima dovolil, da bi šla z njim, le videla sta ga potem, ko je izginil v majhnem drevedu proti hiši patra Trajana. Tam, kjer se je pot zaokrenila, je vzel majhnemu črnčku, ki se je šibil pod težko ribjo košaro, breme z glave in ga nosil z roko.

»Bojim se, da je to konec brata Francoisa,« je rekel Cibo. »Brž-kone ga niste spoznali. Ali veš, kakšna kazen je zvezana s tem, če se vmešavaš, kadar pošiljajo sužnje k bičanju na dvorišče jetnišnice? Ne veš tega? No, toliko boljše za tvoj apetit danes popoldne!«

Triinideseto poglavje.

Zenski plašč pride vmes.

Vročje dežele, tako je Antonio kmalu odkril, so nanj močno vplivale. Doživel je nekatere duševne pretrese, toda ti so šli kmalu